

ОСОБЕНОСТИ НА МИТНИЧЕСКИЯ КОНТРОЛ ВЪРХУ ПРОИЗХОДА НА СТОКИТЕ

Гл. ас. д-р Момчил Антоу,
СА „Д. А. Ценоу” – Свищов

Резюме: За целите на митническият контрол произхода на стоките (преференциален и непреференциален) е от значение за правилното преминаване през процеса на тяхното обмитяване. Стоките с преференциален произход могат да се ползват от възможността за облагане при внос с намалени или нулеви ставки на митата, както и с облекчени митнически формалности при равни други условия. Това налага необходимостта произходът на стоките да бъде приоритетен обект на митнически контрол с оглед недопускането на митнически измами и последващо оцетяване на фиска и на обществото като цяло. Проверките в това направление са предимно от документален характер и поради икономическата същност на понятието „произход на стоки”, могат да се определят като сериозно предизвикателство пред митническите органи.

Ключови думи: митница, контрол, произход, стоки, преференции, проверки

1. Произходът на стоките като обект на митническият контрол

Разглеждането на произхода на стоките като обект на митнически контрол предполага правилното определяне на неговото ситуиране. Съгласно чл. 60 от Регламент (ЕС) №952/2013 на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Митнически кодекс на Съюза¹ за стоките, изцяло получени в една-единствена държава или територия, се счита, че произхождат от тази държава или територия. В същото време за стоките, чието производство включва участието на повече от една държава или територия, се счита, че произхождат от държавата или територията, в която са претърпели последната си съществена, икономически обоснована обработка или преработка в оборудвано за тази цел предприятие и довела до производството на нов продукт или която представлява важен стадий от производството. На практика произходът на стоките може да се квалифицира като сложен обект на

¹ Вж. РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 952/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 9 октомври 2013 година за създаване на Митнически кодекс на Съюза // ОВ L 269, 10.10.2013

митническият контрол именно поради многообразието от стоки и начините за тяхното производство и окомплектоване.

От митническа гледна точка произходът на стоките е обект на контрол както при внос на стоки от трети страни на територията на ЕС, така и при износ на стоки от тази територия. Посоката на движение на стоките предопределя и наличието на определени особености в приложимите митнически формалности, тъй като проявление намират различни функции на митническият контрол. Така например при внос на стоки, наред с другите си функции, националните митнически органи на страните-членки на ЕС отговарят за защитата на финансовите интереси на Съюза, тъй като митните сборове върху внасяните стоки представляват 12,40% от общите приходи на неговия бюджет (16,5 млрд. евро за 2014 г.²). Отчитайки този факт контролът върху предоставяните преференции на база произход на стоките и свързаните с тях редукиции на митата при внос има съществено значение. Подценяването му би накърнило в значителна степен фискалните интереси не само на отделните страни-членки, но и на целия ЕС, тъй като на практика се компрометира събирането на т.нар. Традиционни собствени ресурси.

При износ на стоки приоритетно проявление по отношение на произхода на стоките има защитната функция. Следва да се има предвид обаче, че ефектът от прякото ѝ проявление е насочен към страните-бенефициенти по сключените от страна на ЕС споразумения за свободна търговия. Това е така, тъй като произходът на стоките се утвърждава в страната на износа, но евентуалното му преференциално третиране се реализира в получаващата държава. На практика може да се каже, че *от правилното проявление в страната на износа на защитната функция по отношение на произхода на стоките, до голяма степен се предопределя възможността за проявление на фискалната функция в страната на вноса*. Ако тук контролът не е ефективен, то е налице повишен риск от неоснователно предоставяне на преференциален произход на изнасяните стоки, въз основа на който в страната на вноса стоките ще бъдат обмитени с редуцирани ставки на дължимите мита.

2. Основни насоки на митническият контрол върху произхода на стоките

С цел правилното приложение на по-горе посочените функции на митническият контрол върху произхода на стоките е важно да се

² Вж. http://ec.europa.eu/taxation_customs/facts-figures/customs-duties-mean-revenue_en
Последно посетен 21.09.2016 г.

определят основните насоки, в които той трябва да се осъществява. Без да се претендира за изчерпателност, като такива могат да се разглеждат следните:

- ЕС има ли сключено споразумение за свободна търговия със съответната държава, от която се внасят или респективно за която се изнасят обмитяваните стоки (към момента ЕС има сключени подобни споразумения с над 50 държави и региони);

- Стоките, явяващи се обект на внос или износ обхванати ли са в сключеното споразумение за свободна търговия между ЕС и страната-партньор по външнотърговската сделка;

- Изпълнени ли са условията в конкретното споразумение за свободна търговия по отношение предоставянето на преференциален произход на внасяните или изнасяни стоки;

- Представено ли е съответното доказателство за произход, съобразно приложимото споразумение за свободна търговия и оформено ли е то правилно. За удостоверяване на преференциалния произход на стоките, внасяни или изнасяни от митническата територия на ЕС, практическо приложение намират няколко различни документа, които се издават от компетентен за целта орган в държавата на изпращане. Това са³:

- **Сертификат за движение на стоките EUR.1** – прилага се при споразуменията за свободна търговия и други преференциални договорености, като се изключват страните бенефициенти по Общата система за преференции;
- **Сертификат за движение на стоките EUR-MED** – използва се при прилагане на пан-евро-средиземноморските протоколи за кумулация⁴ в пан-евро-средиземноморската зона за кумулация, където е необходимо в сертификата да се посочи дали е прилагана кумулация и с коя страна или страни;
- **Сертификат FORM A** – използва се само в рамките на Общата система за преференции (GSP – Generalized System of Preferences);
- **Декларация върху фактурата или друг търговски документ** – използва се във всички случаи на стоки с произход,

³ Вж. ТОМЕВА, Милка. ПЕТКОВА, Зорница, АНТОВ, Момчил. Митническа документация. София, Делова седмица консулт, 2006 г.

⁴ **Кумулация** означава система, която позволява продуктите с произход от дадена страна да бъдат считани за материали с произход от държава бенефициент по споразумение за свободна търговия, когато са били преработени или вложени в даден продукт в посочената държава-бенефициент.

чиято стойност за една пратка не надвишава сумата от 6000 EUR;

- **Декларация на доставчик** – посредством нея се проследява произхода на дадена стока при търговията между отделните страни-членки на ЕС, както и в рамките на митническия съюз между ЕС и Турция;
- **Сертификат за движение на стоките А.TR** – чрез него се удостоверява изпълнението на разпоредбите за свободно обращение на стоки в рамките на митническия съюз между ЕС и Турция.

▪ Действително представените за внос или износ стоки коректно ли са описани в доказателството за произход, така че да е възможно лесното им и точно идентифициране.

Съблюдавайки така посочените насоки на митническия контрол върху произхода на стоките, контролните органи биха могли с разумна степен на увереност да удостоверят правилното му приложение, а от там и правилното проявление на фискалната и защитната му функция.

3. Форми и способи на митническия контрол върху произхода на стоките

Последователното приложение на формите на контрол от своя страна представлява възможност за подобряване на обхватността на контролното правомощие, а от там и повишаване на неговата ефективност. Подобна организация се наблюдава и в митническия контрол, където проявите му форми са въплътени в цялостния контролен процес в законово определен ред (т. нар. митнически процедури). Това позволява да се осигури плавно преминаване от една форма в друга, без да се натоварва контролната система с дублиращи се действия в отделните етапи на митническото производство. В теорията на контрола има различни становища относно съдържанието на неговите форми, но като цяло водещо е учението за наличието на три основни форми на контрол - **предварителен, текущ и последващ**. Като основен критерий за това разграничение се приема етапа (времето), в който се намират контролираните процеси или обекти и най-общо казано се визират състоянията на тяхната подготовка, протичане и завършване⁵.

Митническият контрол върху произхода на стоките намира своето практическо проявление в рамките и на трите основни форми на контрол:

⁵ Вж. ДИНЕВ, Михаил. Контрол в социалното управление. Тракия-М, София, 1999, 72 с.

▪ **Предварителен контрол** – в рамките на тази форма на митническият контрол се изпълняват процедури по предоставянето на даден икономически оператор на статут „Одобрен износител“. Разрешения за одобрен износител се издават само на лица, които отговарят на условията, посочени в разпоредбите за произход по споразумения, сключени от Съюза с определени държави или територии извън митническата територия на Съюза, или по мерки, приети едностранно от Съюза по отношение на такива държави или територии. На одобрения износител се предоставя номер на митническо разрешение, който той следва да поставя върху издаваните от него доказателства за преференциален произход, като отпада необходимостта те да бъдат проверявани и в следствие заверявани от митническите органи;

▪ **Текущ контрол** – осъществяваните контролни действия се развиват паралелно с вносните или износните митнически производства, като по отношение на произхода на стоките те включват разгледаните по-горе насоки на митническия контрол;

▪ **Последващ контрол** – съгласно чл. 48 от Митническия кодекс на Съюза митническите органи могат, след вдигане на стоките, да проверяват наличието, автентичността, точността и валидността на всички придружаващи документи (вкл. доказателства за произход), и могат да проверяват счетоводната отчетност на декларатора и други видове отчетност, която се отнася до операциите с внасяните или изнасяните стоки или до предварителни или последващи търговски операции, включващи тези стоки. Те могат да извършват и проверка на стоките и/или да вземат проби, ако това все още е възможно.

Разгледаните форми на митническия контрол върху произхода на стоките се реализират посредством използването на два основни способа:

▪ **Документални проверки** – те се осъществяват по отношение на представените доказателства за произход на стоките, предшествващи документи за поставяне на стоките под определен митнически режим, фактури, спецификации, разходни норми, доказателства за произход на вложените материали в производствения процес и т.н. Проверките имат за цел да се установи спазени ли са изискванията за предоставяне на преференциален произход на търгуваните стоки съобразно отделните споразумения за свободна търговия;

▪ **Материални проверки** – тези проверки имат за свой обект както самите внасяни или изнасяни стоки, така и свързаният с тях производствен процес. Основната им цел е точното идентифициране на търгуваните стоки и удостоверяване извършването на достатъчни прера-

ботки и обработки за предоставяне на преференциален произход по смисъла на отделните споразумения за свободна търговия.

Заключение

Произходът на стоките може да се разглежда като сложна икономическа категория, която поради прякото си влияние върху възможността за проявление на фискалната и защитната функция на митническият контрол, следва да се разглежда като основен негов обект. В тази връзка от важно значение е определянето на основните насоки, в които той следва да се развива, както и времето и начините за неговото осъществяване. Наличието на многообразие от споразумения за свободна търговия между ЕС и трети страни предопределя и наличието на редица условия, изпълнението на които трябва да бъде удостоверявано от митническите органи. Поради това е целесъобразно установяването на ясни разпоредби за издаване на доказателства за произход от Съюза, както и за проверка на представени такива от страни-бенефициенти.

ЛИТЕРАТУРА

1. ДИНЕВ, Михаил. Контрол в социалното управление. Тракия-М, София, 1999, 72 с.
2. РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 952/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 9 октомври 2013 година за създаване на Митнически кодекс на Съюза // ОВ L 269, 10.10.2013
3. ТОМЕВА, Милка. ПЕТКОВА, Зорница, АНТОВ, Момчил. Митническа документация. София, Делова седмица консулт, 2006 г.
4. http://ec.europa.eu/taxation_customs/facts-figures/customs-duties-mean-revenue_en